

Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny

Pierwsza katowicka parafia rzymsko-katolicka, popularnie zwana mariacką, erygowana 14 września 1873 r. Jej terytorium — obejmujące obszar utworzonego w 1866 r. miasta Katowice oraz Brynów — wydzielono z parafii św. Szczepana w Bogucicach.

W 1858 roku poświęcono pierwszą chrześcijańską świątynię w Katowicach, która miała służyć luteranom. Protestanci to bardzo aktywna i wpływowa część ówczesnej społeczności miasta, która przybyła z różnych zakamarków Śląska, by na tej — dla nich — ziemi obiecanej budować swe życie i nowe miasto. W przeciwieństwie do katolików, którzy mieli nieopodal służący im od wieków kościół pw. św. Szczepana, byli pozbawieni duszpasterskiej stacji, zatem budowa świątyni szybko okazała się koniecznością.

Jednak rozwój osady był na tyle dynamiczny, że przybywało również katolików, którzy z dotychczasową parafią nie byli związani i dla których droga do parafialnego kościoła była zbyt uciążliwa, on sam zaś za mały. Trudno się dziwić, gdy porówna się wzrost liczby mieszkańców Katowic: w roku 1825 było ich 675, a w roku 1867 już 6823.

Trzeba przy tym pamiętać, że bogucicka parafia obejmowała, między innymi, także Załęże, Dąbrówkę Małą i Brynów. Zatem przybyli do Katowic katolicy zyskali sojuszników w swych postulatach wybudowania własnej świątyni wśród mieszkańców innych osad, którym także doskwierało poczucie duszpasterskiego zaniedbania.

Już więc w 1858 roku katolicy starali się o przeniesienie z Biskupic do Katowic drewnianego kościoła, uznali to jednak za niewłaściwe, tymczasowe rozwiązanie problemu i postanowili wybudować własną świątynię.



Czy wiesz, że...

Gdy ukończono budowę kościoła, liczącego 43,5 m długości oraz 31 m szerokości w transepcie, wydawał się on duży (faktycznie był drugi pod względem wielkości w przemysłowej części regionu). Ta sytuacja szybko uległa zmianie, gdyż wkrótce wzniesiono przeważnie większe, czasem nawet dość znacznie, świątynie. Jedynie pod względem wysokości wieży, która wynosi 71 m, kościół Mariacki zachował prymat.

Wieża jest także interesująca pod względem symboliki.

Prof. I. Kozina zwraca uwagę, że nie jest osmioboczna; jest czworoboczna u podstawy i osmioboczna w zwieńczeniu. To jest ogromnie ważne — symbolizuje ziemskie bytowanie Chrystusa na Ziemi — więc w przyziemiu jest kwadrat jako symbol człowieka doskonałego, a wyżej jest osmiobok — jako symbol Dnia Ósmego czyli Zmartwychwstania.



Dzieje parafii

Wbrew pozorom powstanie pierwszej katowickiej parafii nie było długo oczekiwanym i bezkonfliktowym wydarzeniem. Spora część członków parafii św. Szczepana była przeciwna powstaniu nowej świątyni. Sprzeciwiali się głównie katowiccy gospodarze, kontestujący z zasady wszelkie zmiany.

Wszyscy nowi mieszkańcy osady, którym ciut za daleko było do bogucickiej świątyni, optowali za budową nowego kościoła. Byli to ludzie mieszkający pomiędzy Rawą a linią kolejową z Mysłowic (Krakowa) do Wrocławia, w zabudowie powstającej wzdłuż szosy myśłowickiej i jej przedłużenia w kierunku zachodnim, czyli wzdłuż ulicy zwanej wówczas — nie bez przyczyny, wszak przemysł stworzył to miasto, to była duma tamtych Katowic — Przemysłową (obecnie to ul. 3 Maja). Także mieszkańcy dalej jeszcze na południe położonych gospodarstw mieli powody do narzekania, więc gospodarze z Brynowa bardzo popierali postulat mieszczan. Owe kłopoty odleglejszych od Bogucic wsi i osad widział także wrocławski arcybiskup Heinrich Förster, który w liście z 31 maja 1858 roku do ks. Jana Alojzego Ficka (Fietzka) z Piekar Śląskich, pełniącego na Górnym Śląsku funkcję komisarza biskupiego, prosił go o „jak najrychlejsze wprowadzenie w Katowicach odpowiedniego systemu kościelnego”. Odpowiedniego, czyli bez wad i trudności dla wiernych. Polecił przy tym współpracować z ks. Franzem Heidem (również komisarzem biskupim, z Raciborza), który — szczególnie dla całej sprawy — okazał się znajomym Heinricha Knappego, prominentnego pracownika zarządu dóbr Tiele-Wincklera.

Już na początku 1859 roku w katowickim mieszkaniu Heinricha Knappego odbyło się spotkanie biskupich komisarzy, w którym wziął udział także ks. Leopold Markiefka, proboszcz z Bogucic. Przedmiotem ich rozmowy była sprawa oderwania się od parafii bogucickiej trzech miejscowości: Katowic, Brynowa i Załęża, co postulował wrocławski ordynariusz. Osiągnięto podczas tego spotkania zgodę co do konieczności wyodrębnienia nowej placówki duszpasterskiej z Bogucic, jednak nie ustalono szczegółów, gdyż ks. Leopold Markiefka nie wyraził zgody na odłączenie od jego parafii Załęża. „Wprawdzie główny cel nie został osiągnięty, z uwagi na wykluczenie Załęża, jednakże rokowania okazały się właściwe i rozstrzygnięte” — tak efekty narady ocenił ks. Viktor Schmidt w publikacji, jaką wydał na 50-lecie kościoła Mariackiego.

Z takim rozwiązaniem nie chcieli się zgodzić katowiccy gospodarze. Nie obyło się bez burzliwych protestów, gdy 20 grudnia 1859 roku odbyła się rozprawa w obecności ks. Heidego — przedstawiciela strony kościelnej — oraz starosty bytomskiego Adolfa von Tieschowitza — reprezentanta strony państwowej. W trakcie posiedzenia kilku katowiczian „w bardzo burzliwy sposób wystąpiło przeciwko secesji i w ogóle przeciw każdej propozycji, dotyczącej zmiany stosunków kościelnych, opuszczając z hałasem salę rozpraw” — tak opisał tę rozprawę ks. Schmidt.

Przedstawiciele mieszkańców Brynowa i inni uczestnicy postępowania wykorzystali ten moment i wysunęli wniosek o natychmiastowe wybory na stanowisko rzeczników gmin, aby można było szybko przystąpić do budowy kościoła. W ich gronie znaleźli się: główny księgowy Henryk Knappe (jako przewodniczący), urzędnik policyjny Schwartz i emeryt Sommer — później radny w pierwszej Radzie Miejskiej Katowic. Na mocy uzyskanych uprawnień utworzyli oni w 1860 roku Zarząd (Komitet) Budowy Kościoła.

Jednak równie trudno było ustalić, gdzie i jaka świątynia ma powstać. By spełnić oczekiwania wiernych, zdecydowano o wybudowaniu tymczasowego — wciąż jeszcze na terenie parafii bogucickiej — kościoła katolickiego. Powstał więc on „wyłącznie z do-

Obiekt powstał z kamienia, co było rzadkością przy powszechnym wtedy stosowaniu cegły. Zapewne zdecydowało o tym to, że kamień ufundował hrabia Tiele-Winckler.



Czy wiesz, że...

Kościół Mariacki zamyka perspektywę ul. Mariackiej od wschodu. Wejście do świątyni znajduje się dokładnie na osi drogi. Właśnie od kościoła wzięła swoją nazwę ta ulica (choć nazwa „ul. Mariacka” to dopiero czas po 1922 r.; wcześniej patronował jej Richard Holtze).

Czy wiesz, że...

Rzeczoznawcą na budowie był architekt dworski i inspektor budowlany Heinrich Moritz August Nottebohm, tzw. budowniczy Katowic, a prowadzącym roboty budowlane był mistrz murarski Julius Haase.



Ołtarz w prezbiterium świątyni.

browolnych ofiar wiernych (...), ze sprezentowanego wapnia i piaskowca (...), w najodleglejszej, zachodniej części wsi, szczerem polu, na użyczonym gruncie” — pisał ks. Schmidt. To najodleglejsze miejsce dzisiaj jest precyzyjnie określone: to działka, na której stoi współcześnie Filharmonia Śląska.

Budynek o konstrukcji łączeniowej, często nieprawidłowo określanej murem pruskim, był bardzo skromny i niewielki: miał małą powierzchnię — około 1800 stóp pruskich, czyli około 58 m² (1 stopa pruska w latach 1817–1872 wynosiła 0,3138535 m). Powstał w ciągu pięciu miesięcy, od czerwca do października 1860 roku. Służył około 3000 wiernych z Katowic i Brynowa, ale przybywali doń wierni także z Załęża oraz Załęskiej i Katowickiej Hałdy. Nową świątynią zarządzał od 8 listopada 1860 roku ks. dr Teodor Kremski pochodzący z Tarnowskich Gór. Dzieje tymczasowego kościoła katolickiego w Katowicach są mocno frapujące. Jeszcze będzie okazją, by o nim napisać, budynek ten bowiem wiązał się z inną parafią.

Na wiosnę 1861 roku abp Förster — z okazji podróży do Wiednia — zatrzymał się u ks. Heidego w Raciborzu. Na probostwie spotkał się z ks. Kremskim i Heinrichem Knappem, głównym księgowym dóbr Tiele-Wincklera, by omówić z nimi projekt powstania nowej świątyni w Katowicach. Rządca wrocławskiej diecezji prosił swoich rozmówców, aby w protokole ze spotkania znalazł się zapis o rezygnacji mieszkańców Załęża „ze swoich roszczeń, dotyczących inkorporacji do Katowic” i ich „pozostaniu przy Bogucicach aż do czasu powstania korzystniejszych warunków możliwej secesji”. By przekonać ich do tak postawionej kwestii, zadeklarował dotację w wysokości 10 000 talarów, pod warunkiem jednak, że Załęże na razie pozostanie przy Bogucicach.

Po kilku miesiącach od tego spotkania abp Förster wydał zgodę na budowę nowej świątyni w Katowicach w stylu neogotyckim, która miała być wizytówką Śląska. Ksiądz Teodor Kremski otrzymał zaś z kurii wrocławskiej dokument, w którym arcybiskup pod datą 8 stycznia 1862 roku „wyposażył go w parafialne uprawnienia duszpasterskie”, ale w randze kuratusa. Jednocześnie poinformował go, że „istniejące jeszcze przeszkody” nie pozwalały mu na podniesienie nowo utworzonego w Katowicach duszpasterstwa katolickiego do rangi parafii.

Niestety nim przeszkody ustąpiły, ks. Kremski z powodów zdrowotnych ustąpił z funkcji. Gdy więc 14 czerwca 1873 roku kurację przekształcono w pełnoprawną parafię katolicką Niepokalanego Poczęcia NMP, jej proboszczem został ks. Viktor Schmidt, którego uważa się za budowniczego świątyni, pomniejszając tym samym — niesłusznie — rolę ks. Kremskiego.

Parafię erygowano 14 września 1873 roku w bardzo szczególnym okresie prześladowania Kościoła na Śląsku z powodu czterech ustaw majowych (były to represyjne ustawy z maja 1873 roku uchwalone przeciw Kościołowi katolickiemu przez sejm pruski i parlament niemiecki w okresie kulturkampfu) i szerzenia się w mieście ruchu starokatolickiego.

Gdy w 1870 roku konsekrowano świątynię, kuracja liczyła ok. 6000 wiernych. Po 20 latach, w 1891 roku, liczba ta podwoiła się, po kolejnych 10 latach wiernych w parafii mariackiej było już 22 500.

By rozładować przeludnienie parafii mariackiej, na początku XX wieku wydzielono z niej obszar nowej kuracji znajdujący się w południowej części miasta, obejmujący także wieś Brynów — to późniejsza parafia Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

W 1902 roku do utworzonej na południowych terenach parafii św. św. Apostołów Piotra i Pawła przydzielono 11 000 wiernych, jednak już w 1912 roku parafia mariacka liczyła 16 200 katolików, by w latach 30. XX wieku na powrót osiągnąć wielkość 25 000 parafian. Świadczy to o dynamicznym rozwoju Katowic, które do roku 1924 były miastem na stosunkowo małej powierzchni, więc gęstość zabudowy przy głównych ulicach była duża.

W latach 30. XX wieku w pobliżu stanęły dwa kościoły: garnizonowy i na Zawodziu. Nie rozwiązywało to jednak problemów parafii mariackiej, ponieważ obydwa nie miały z nią związku. Dopiero erygowanie dwóch kolejnych wspólnot zapowiadało zmniejszenie terytorialne i demograficzne parafii mariackiej.

W 1938 roku utworzono lokalnię w związku z budową katowickiej katedry. W 1938 roku poświęcono prezbiterium przyszłej katedry, ustanawiając w ten sposób kościół dla przyszłej parafii katedralnej. Nastąpiły także inne zmiany w obrębie parafii mariackiej. 15 marca 1940 roku erygowano parafię Przemienienia Pańskiego, dla której kościołem parafialnym stał się dawny kościół starokatolików przy ul. Sokolskiej (ich pierwszą świątynią był zaś budynek po tymczasowym kościele parafii mariackiej), zaś 1 maja 1951 roku erygowano kurację pw. Wniebowzięcia NMP z kościołem przylegającym do Domu Prowincjalnego Zgromadzenia Sióstr Maryi Niepokalanej przy ul. Granicznej. Istnienie tej parafii potwierdził bp Damian Zimoń dekretem z 18 lutego 1992 roku. We wszystkich tych przypadkach nowe parafie objęły fragmenty parafii mariackiej (oraz Świętych Apostołów Piotra i Pawła).

Od końca XX wieku notuje się odmienną — czyli malejącą — tendencję demograficzną w parafii mariackiej. Jeśli jeszcze w 1973 roku było ponad 17 000 parafian, to po 20 latach już tylko 11 000, a po kolejnych dwóch dziesięcioleciach tylko 7000. To efekt tego, że śródmieście nie jest już atrakcyjne do zamieszkania. Stare, zdekapitalizowane, ponad stuletnie domy, jeśli już są remontowane, to z myślą o adaptowaniu ich na biura i lokale użytkowe.

Z innymi problemami borykali się proboszczowie w latach międzywojennych. Po 1922 roku, kiedy podzielono Górny Śląsk, granice przebiegały także wewnątrz parafialnych wspólnot. Mieszkańcy zatem — nawet jeśli nie identyfikowali się jednoznacznie nacjonalistycznie — byli dwujęzyczni. Dlatego też aż do roku 1939 (kiedy bp Stanisław Adamski wydał zakazującą tego decyzję) odbywały się msze zarówno dla mówiących po polsku, jak i dla katowiczian posługujących się językiem niemieckim, dla których przeznaczono m.in. dwie spośród pięciu niedzielnych mszy.

W tym czasie bardzo rozwinęły się organizacje parafialne. Zazwyczaj były one odrębne dla niemieckiej i polskiej społeczności. Jedna z nich wymaga szczególnego omówienia. To Stowarzyszenie Dziewcząt Zarobkujących pod opieką św. Zyty.



Na początku lat 70. XIX w. L. A. Lamche wykonał serię zdjęć ówczesnych Katowic. Skupiał swą uwagę głównie na okazałych budowlach i kościołach. Powyżej zdjęcie tego autora przedstawiające kościół katolicki w okolicy obecnego pl. Wolności. Jak widać, stał on w szczerem polu. Dwa widoczne na horyzoncie domy to zaczątek załęskiego przedmieścia (stały one do 2012 roku).



Widok na kościół Mariacki wzdłuż osi dzisiejszej ul. Mariackiej (po lewej) i wzdłuż osi ul. Starowiejskiej (u góry).

Kaplica wieczystej adoracji.

Czy wiesz, że...

Ksiądz Viktor Schmidt niemal całą swą posługę duszpasterską wypełnił w jednej parafii. Świecenia kapłańskie przyjął 28 czerwca 1864 r., a 7 listopada 1870 r. trafił do katowickiej parafii jako wikariusz. Proboszczem parafii Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach został 14 czerwca 1873 roku i pełnił tę funkcję do śmierci 2 kwietnia 1917 r.

KRZYŻE PRZYDROŻNE I KAPLICZKI

Plac bł. ks. Emila Szramka — na zieleńcu między ulicami a kościołem Mariackim stoi krzyż drewniany z ukrzyżowanym Chrystusem na postumencie betonowym, na którym znajduje się napis Jubileusz A.D. 2000.

Także na tym placu umieszczona jest kamienna figura Chrystusa Dobrego Pasterza na kwadratowym postumencie z łacińską inskrypcją (w tłumaczeniu): „Oto Bóg jedyny / napisane jest / oto posłę posłańca mojego przed oblicze twoje / który przycgotuje drogę twoją przede mną”.

Przy ul. św. Jana w 1816 r. postawiono figurę tego świętego. Kamienna figura stoi na niewysokim postumencie i cokole, na których znajdują się liczne napisy i inskrypcje:
Postument przód — „Św. Janie Módl się za nami”
Cokół przód — „Poświęcono dn. 11 Lipca przez ks. R. Lubbecki”
Cokół bok — „W r. 1875 powiększono tę figurę i przestawiono na Brynów”.
Cokół tył — Odnowiona ta figura na stółce Rocznicę od Obywateli gminy Brynowskiej w roku 1916 i pośw. przez Ks. pr. Globischa sa staraniem J. Filippczyk. Bartodziey. E. Singer”

Jest to replika postawiona w 1999 roku na pierwotnym miejscu, oryginał stoi na prywatnej posesji w Brynowie od 1875 r., gdyż władze pruskie nakazały jej usunięcie. Zakupił ją wówczas gospodarz Mikołaj Maczuga.

Przy kościele stoi drewniany krzyż z figurą Ukrzyżowanego Chrystusa.



Miało ono wspomóc swe członkinie, głównie z kręgów służących, ale także dziewcząt dopiero przybyłych do Katowic w poszukiwaniu lepszego życia. By to lepsze życie było prawe i cnotliwe, Stowarzyszenie poszukiwało dla nich pracy. Zakres zadań był tak duży, że nabyto sąsiadującą z kościołem kamienicę (przy ul. Mariackiej 22), w której urządzono biuro pośrednictwa pracy, salę szkoleń i zebrań, miejsce, w którym bezrobotni mogli spędzić jakiś czas. Nie zapomniano także o przytułku dla członkiń, które były już niezdolne do pracy. Kamienicę nazwano Domem św. Zyty i ulokowano w niej także bibliotekę z czytelnią.

Odmienne problemy wystąpiły w parafii po 1945 roku. Ludność była już narodowo jednolita, jednak jej skład społeczny i kulturowy mocno zróżnicowany. Nie to jednak stało się problemem, ale działania władz partyjnych (czy państwowych, co wówczas było tym samym) mocno nieprzychylnie wobec stowarzyszeń parafialnych, które rozwiązano. Oczywiście nie przerwało to pracy duszpasterskiej, lecz mocno ją utrudniało i ograniczało.

W latach 70. XX wieku rozwinął się ruch oazowy, jednak dopiero przełom 1980 roku dał początek zmianom na lepsze. Jeszcze przed Sierpniem '80, w lutym 1980 roku, powstało w parafii mariackiej w Katowicach pierwsze w Polsce prezydium Legionu Maryi. Współcześnie działają następujące grupy parafialne dorosłych: Świeccy Lektorzy, Legion Maryi, Świecki Zakon Karmelitów Bosych, Apostolstwo Dobrej Śmierci, Żywy Różaniec, Grupa Misyjna, Zespół Charytatywny, Rodzice Dzieci Komuniijnych, Grupa 33 (dla samotnych), Krąg Biblijny, Wieczernik Modlitwy za Kapłanów. Wśród dzieci i młodzieży praca prowadzona jest w grupach: Dzieci Maryi, Ministranci, Ochronka Parafialna, Ruch Światło–Życie (Oaza), Grupa Jana Pawła II.

Cmentarz parafialny

Dla nowej parafii w Katowicach równocześnie z ukończeniem budowy kościoła urządzono cmentarz. Powstał on przy ul. Gliwickiej, gdyż w pobliżu stał kościół tymczasowy. Jego lokalizacja wydawała się naturalna. Jednak wraz z konsekracją kościoła Mariackiego stał się on zbyt od niego oddalony. Wraz z budynkiem kościoła tymczasowego przeszedł więc w ręce gminy starokatolickiej. Dla parafii zaś otwarto w 1870 roku nowy cmentarz przy ulicy, która dzisiaj nazywa się Francuska, a wtedy nosiła miano Emmy (*Emma Strasse*). Przy ulicy wybudowano wraz z ogrodzeniem neogotycki budynek obejmujący też kostnicę i mieszkanie grabarza. W latach 20. XX wieku powstała na cmentarzu kaplica (nieoficjalnie kaplica św. Józefa). Została ona ufundowana przez ks. Józefa Cieślę. Od strony południowej, wschodniej i zachodniej znajdują się absydy z oknami, a w przyziemiu krypta grobowa fundatora. Na ścianach umieszczono wiele tablic pamiątkowych: m.in. marszałka Sejmu Śląskiego Konstantego Wolnego, proboszcza parafii mariackiej Viktora Schmidta, ks. Henryka Prokscha, aktorów scen polskich. Cmentarz ten to główna nekropolia Katowic, zatem znajdują się na nim groby wielu znamienitych katowiczian: polityków (m.in.: Wojciecha Korfatego, Jerzego Ziętka, Józefa Rymera, Kazimierza Wolnego), artystów (m.in.: Adama Didura, Jana Brzozy, Janusza Kidawy), naukowców (m.in.: Kazimierza Popiołka, Mieczysława Sośniaka). Renomę zyskał już w okresie międzywojennym. Za pochówek wokół kaplicy w 1936 roku trzeba było zapłacić 1000 zł. Warto podkreślić, że na cmentarzu znajduje się jedna z dwóch istniejących w Polsce nagrobnych figur św. Floriana. Obecnie nekropolia ta, o powierzchni 2,42 ha, tworzy jeden zespół z cmentarzem ewangelickim, do którego bezpośrednio przylega.



Patronka parafii

Czy wybór Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny motywowany był tym, iż to pierwszy kościół w Katowicach i takie patronicum jest mu należne, czy też zaważył na tym fakt ogłoszenia w 1854 roku, a więc niedługo przed rozpoczęciem budowy świątyni katolickiej w Katowicach, prawdy o Niepokalanym Poczęciu jako dogmatu wiary przez papieża Piusa IX? Nie wiemy. Wiemy jednak, że już w VII wieku w Kościele greckim, a w VIII wieku w Kościele łacińskim ustanowiono święto Poczęcia Maryi. W 1477 papież Sykstus IV ustanowił w Rzymie święto Poczęcia Niepokalanej, które od czasów Piusa V zaczęto obchodzić w całym Kościele. W czasie objawień w Lourdes w 1858 roku Maryja potwierdziła ogłoszony zaledwie cztery lata wcześniej dogmat. Bernardecie Soubirous przedstawiła się, mówiąc: „Jestem Niepokalane Poczęcie”. W ikonografii mamy różnorodne formy przedstawiania Niepokalanej. Najstarsze pochodzą z okresu średniowiecza. Od czasów objawień w Lourdes powstał nowy typ — dokoła obrazu Niepokalanej często umieszczano symbole biblijne: zamknięty ogród, lilie, zwierciadło bez skazy, cedr, arkę Noego. W 1708 roku papież Klemens XI ustanowił dzień 8 grudnia świętem Niepokalanego Poczęcia NMP obowiązującym w całym Kościele.

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA NIEPOKALANEGO POCZĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY (MARIACKA) (Śródmieście)

pl. ks. Emila Szramka 1, 40–014 Katowice, tel./ fax 32 258 77 44, proboszcz: 32 253 97 27
katowice.mariacka@archidiecezja.katowice.pl, www.mariacki.wiara.org.pl

Dekanat:	Katowice-Śródmieście
Liczba parafian:	7390
Data odpustu:	8 grudnia
Wieczna adoracja:	stała całodzienna
Msze św. niedzielne:	7.00, 8.30, 10.00, 11.30, 13.00, 18.30, sobota: 18.30
Msze św. w tygodniu:	7.00, 8.00, 18.30

PROBOSZCZOWIE

- ks. Viktor Schmidt (1873–1917)
- ks. Teodor Kubina (1917–1925)
- ks. Wojciech Szoltyśik — administrator (1926)
- ks. Emil Szramek (1926–1942)
- ks. Wilhelm Pniok — substytut (1940–1942), administrator (1942–1945)
- ks. Hubert Szymankiewicz — tymczasowy administrator (1945)
- ks. Stanisław Maśliński — administrator (1945–1957), proboszcz (1957–1969)
- ks. Alfons Chmiel — adiutor (1966–1967)
- ks. Damian Zimorń — adiutor (1967–1969)
- ks. Czesław Domin — wikariusz ekonom (1969–1970)
- ks. Józef Nowok (1970–1975)
- ks. Stefan Cichy — substytut (1975)
- ks. Damian Zimorń (1975–1985)
- ks. Eugeniusz Szczotok (1985–2000)
- ks. Andrzej Suchoń (2001 – nadal)

Cmentarz przy ul. Francuskiej, w głębi cmentarna kaplica.

Do parafii należą ulice:

Bankowa, Henryka Dąbrowskiego, ks. Konstantego Damrota 2–8, Dworcowa, Dyrekcyjna, Francuska 1–29 i 2–26, Górnicza, św. Jana, Jagiellońska 34–38, Stanisława Kobylńskiego 2, 3–5, al. Wojciecha Korfatego 1 a, Józefa Lompy 2–8, Franciszka Lubbeckiego, Mariacka, Andrzeja Mieleckiego, Stanisława Moniuszki, Myśliwska, św. Pawła, Piastowska, Poczтовая 10, 12, Podgórna, Władysława Reymonta 2–8, Walentego Roździeńskiego 86, 86 a, Rynek 6–9, 11, Henryka Sienkiewicza 2–10 i 3–11, św. Stanisława, Staromiejska, Starowiejska, ks. Józefa Szafranka, pl. ks. Emila Szramka, Szkolna, Teatralna, Uniwersytecka, Warszawska 1–69 i 8–70, Wojewódzka, Wodna, Zacisze.



Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny

Neogotycka świątynia przy pl. ks. Emila Szramka 1 została wybudowana w latach 1862–1870, wg projektu Alexisa Langer'a i konsekrowana 20 listopada 1870 r. przez bpa Adriań Włodarskiego.

Kościół Mariacki jest najstarszym murowanym (i najstarszym istniejącym) kościołem katolickim w Katowicach. W 1861 roku biskup wrocławski Heinrich Förster wyznaczył na architekta Alexisa Langer'a, absolwenta Królewskiej Szkoły Sztuk Budowania i Rzemiosła we Wrocławiu (*Königliche Kunst-, Bau-, und Gewerbeschule*). Jego styl znany był zapewne wrocławskiej kurii, choćby z kaplicy cmentarnej św. Wawrzyńca we Wrocławiu. Być może zamyślenie do tworzenia neogotyckich budowli urzekło biskupa, który właśnie dlatego wybrał Langer'a, by w Katowicach stworzył — jak uważa Dorota Głazek — „symbol katolicyzmu górnośląskiego”.

Miejsce pod przyszłą świątynię zlokalizowano na ówczesnym wschodnim krańcu miasta, blisko torów kolejowych, na terenie подарowanym przez Tiele-Wincklerów. Niestety, do dziś nie zachował się oryginalny projekt kościoła. Do fundatorów świątyni należeli bp Förster i właściciele Katowic — Tiele-Wincklerowie — oraz wielu mieszkańców miasta. Budowę rozpoczęto w 1862 roku.

Trochę historii

Budowa nowej świątyni pw. Niepokalanego Poczęcia NMP przy ówczesnej *Chausseestrasse* w Katowicach rozpoczęła się oficjalnie — wtedy wmurowano kamień węgielny — 31 sierpnia 1862 roku po niesporach i trwała 8 lat i 82 dni, a konsekracji kościoła dokonał 20 listopada 1870 roku bp Adrian Włodarski — sufragan wrocławski, który „szczególnie porywał wszystkich swoją polską wymową”.

Materiał budowlany zapewнили Tiele-Wincklerowie, przekazując surowy piaskowiec z należącego do ich majątku kamieniołomu usytuowanego obok huty cynku Henriette w Katowickiej Hłudzie. Kamień był obrabiany przez kamieniarzy i rzeźbiarzy na placu budowy.

Transportem zajęli się gospodarze z Brynowa. W 1868 roku był już gotowy dach, a w 1869 — gotyckie sklepienia. Przez kolejny rok trwały prace wewnątrz obiektu.

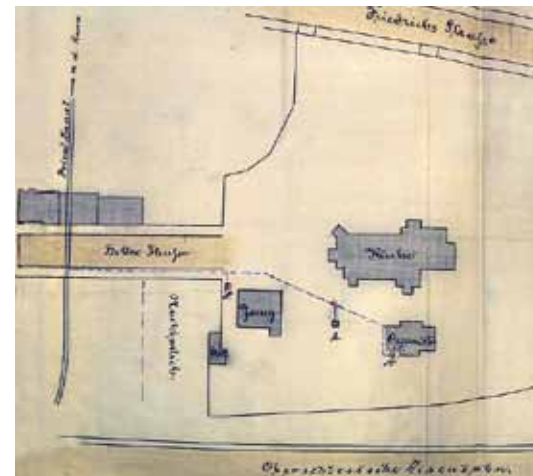
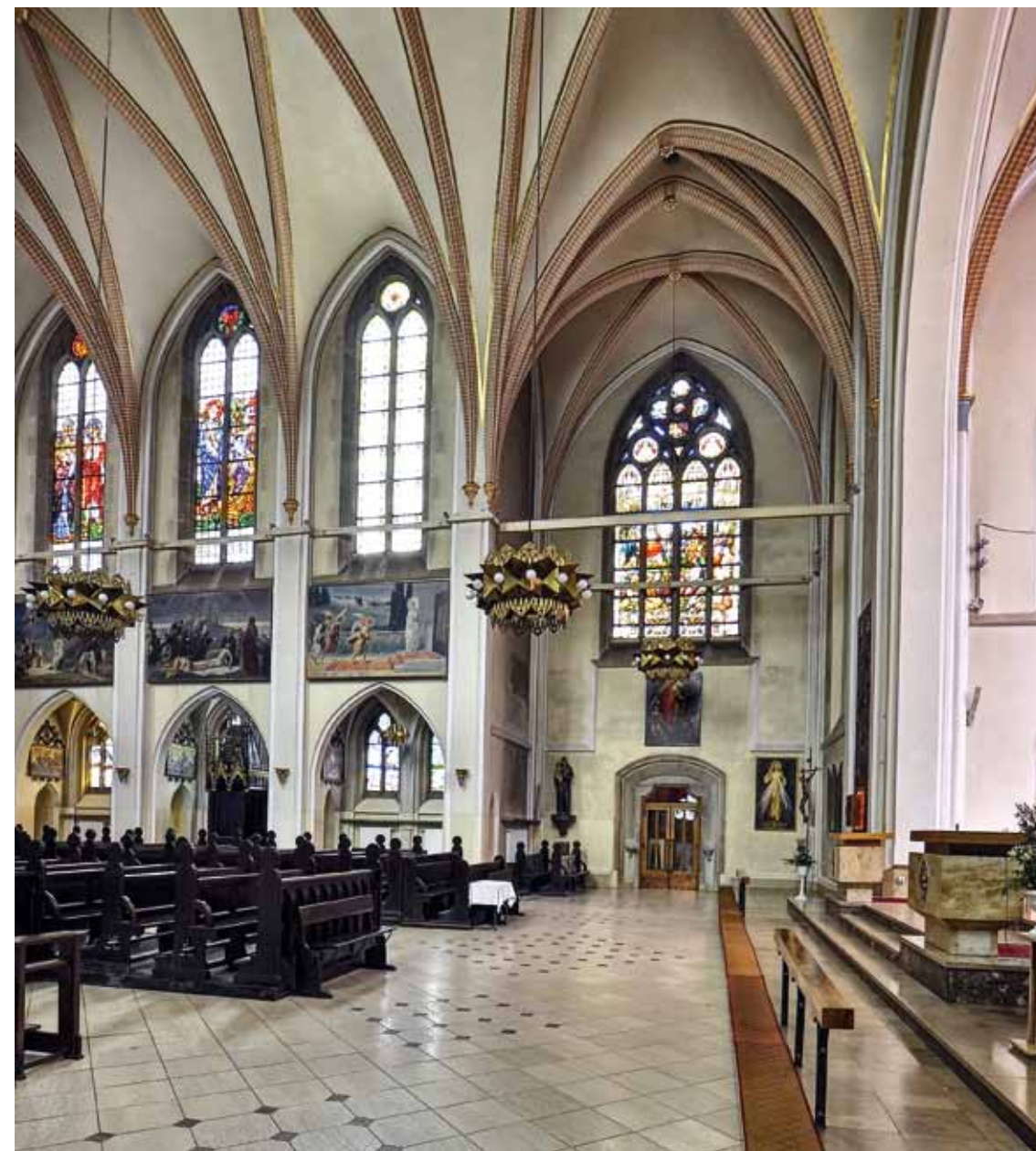
Powstał gmach okazały. Dominuje nad nim wieża, którą przyozdobiono w stylu neogotyckim; są tu widoczne wpływy szkoły nadreńskiej. W miejscu zetknięcia transeptu i prezbiterium (które jest nieco niższe niż nawa główna) zlokalizowano dwie wieżyczki. Nad zakrystią umieszczono empore, a po północnej stronie wieży kwadratową kaplicę. Wieżę główną i wieżyczki wieńczą kamienne ostrosłupowe hełmy. Świątynia ma długość 43 m, licząc od kruchty do prezbiterium. We wnętrzu mieszczą się schody wiodące na chór muzyczny. Kościół posiada sklepienia krzyżowo-żebrowe na łukach oporowych oraz ostrołukowe okna. Na piętrze przy prezbiterium ulokowano oratorium.

Świątynia posiada zewnętrzne dekoracje i zdobienia, m.in. rzeźbę Maryi i świętych Piotra i Pawła. Zastosowano także zoomorficzne rzygacze (u wylotów rynien) i maski demonów (na elewacji zakrystii).

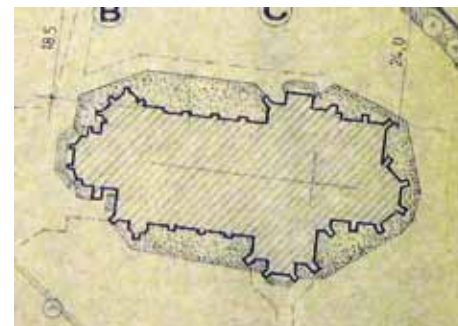
Wnętrze kościoła zostało wymalowane przez mistrza malarzkiego Kükera, prace ślusarskie wykonał Ferdinand Füger.

Wokół nowej świątyni w pierwszej połowie lat 70. XIX wieku urządzono zadrzewiony plac, określany później — formalnie od 1905 roku — jako *Marien-Kirch-Platz* (obecnie pl. bł. ks. E. Szramka), a także oddano do użytku plebanie. W roku 1879 na wieżę kościoła zainstalowano zegar. Był to dar żony radcy Friedricha W. Grundmanna — Leopoldine Grundmann. W 1894 roku przy kościele wzniesiono neogotycką ceglana kaplicę Ogrójca (D. Głazek podaje datę 1891) projektu Ludwiga Schneidera. W roku 1914 w sąsiedztwie kościoła oddano do użytku neobarokowy Dom Związkowy projektu Teodora Wawrzika.

W dwudziestoleciu międzywojennym kościół zyskał nowy wystrój dzięki staraniom ks. Emila Szramka, który przebudował prezbiterium. W latach 30. XX wieku kościół wzbogacił się o 16 witraży autorstwa Adama Bunscha (wykonanych w firmie Krakowski Zakład Witrażów S. G. Żeleński) utrzymanych w konwencji symboliki flory i fauny. Artysta zaprojektował witraże całkiem odmienne od tych znanych do tej pory w kościołach. Ograniczył mocno ornamentykę na rzecz prostych figur w zdecydowanych, mocno skonstruowanych kolorach, by przekaz z nich płynący był jasny i zrozumiały. Zastosował także nietypowy zabieg, układając je parami: po prawej (sic!) stronie umieścił witraże wyobrażające cnoty, a *vis a vis* ich przeciwieństwa. Cnotom przypisał rośliny, występom zwierząt. W kościele znajdują się także — w nawie głównej — cztery witraże figuralne pochodzące z początków XX wieku. Wykonano je w Kolonii, w pracowni Wilhelma Ritterbacha.



Kościół i parafialne budynki na fragmencie planu Katowic z 1905 roku.



Rzut kościoła pokazuje, że nie jest to budowla symetryczna.

Transept.

A to ciekawe!

Tiele-Wincklerowie zaproponowali Komitetowi Budowy Kościoła dwie lokalizacje przyszłej świątyni. Pierwszą był teren obok kościółka drewnianego w rejonie obecnego pl. Wolności. Świątynia wtedy zamykałaby obecną ul. 3 Maja. Jednak z tej lokalizacji zrezygnowano ze względu na niekorzystne warunki geologiczne. Zdecydowano się więc na drugi wariant, a więc współczesną lokalizację.

Również w okresie międzywojennym — w latach 1928–1930 — wnętrze wzbogacono o sześć płóciennych malowideł o tematyce maryjnej autorstwa Józefa Unierzyskiego (zięcia Jana Matejki).

W 1976 roku boczna kaplica Serca Jezusowego została przystosowana do całodiennej adoracji Najświętszego Sakramentu, natomiast w roku 1987 urządzono nowy wystrój kaplicy (projektu Teresy Michałowskiej i Stanisława Kwaśniewicza). W tym samym roku przystąpiono do modernizacji wnętrza świątyni, głównie prezbiterium.

W roku 2000 odmalowano wnętrza według projektu Witolda Pałki. W 2001 roku dokonano konserwacji witraży, w roku 2002 wzmocniono ściany kościoła i wymieniono posadzkę, a w 2006 roku — wyremontowano dach. W latach 2007–2010 firma Reco z Katowic przeprowadziła czyszczenie i renowację elewacji świątyni.



Wystrój współczesny świątyni to przede wszystkim: w prezbiterium tkaniny artystyczne Teresy Michałowskiej-Rauszer, jej autorstwa także wystrój kaplicy Najświętszego Sakramentu z kamienną monstrancją, wykonany wspólnie z rzeźbiarzem Henrykiem Piechaczkiem z Wodzisławia Śląskiego.

W kaplicy Najświętszego Sakramentu mieszczą się ołtarz i figura Chrystusa Przyjaciela wykonane w 1937 roku przez Bogusława Langmana w Krakowie. Także w kaplicy wisi obraz „Św. Jacek z Ludem Śląskim” wykonany przez artystę Aleksandra Grigorjewicza Paskiewicza z Białorusi według szkicu Adama Bunscha.

8 lipca 2009 roku dokonano ponownego wpisu świątyni do rejestru zabytków (nr rej.: A/266/09).

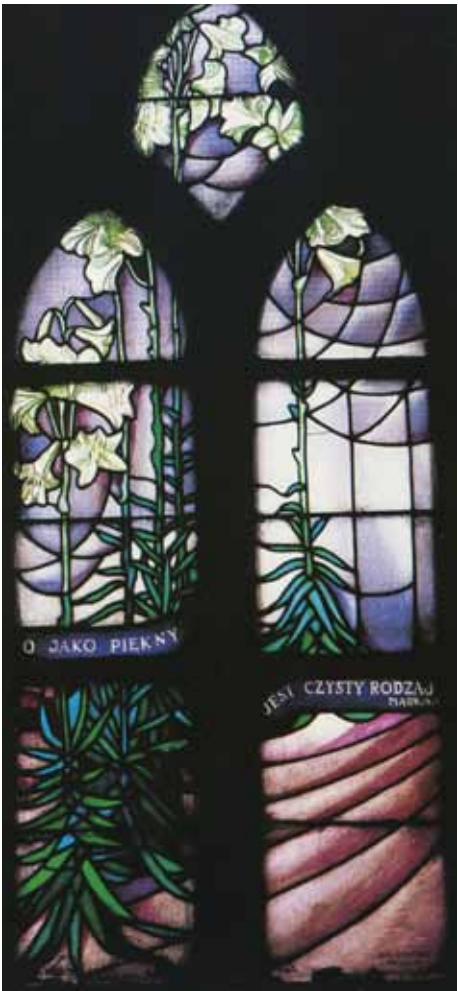
A to ciekawe!

We wnętrzu kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, po lewej stronie od wejścia, znajduje się tablica upamiętniająca proboszcza ks. Emila Szramka, którego 13 czerwca 1999 r. Jan Paweł II ogłosił błogosławionym. Jego imieniem w 1981 r. nazwano plac wokół kościoła (wcześniej funkcjonujący jako pl. Mariacki). We wnętrzu świątyni mariackiej istnieje także tablica z inskrypcjami łacińskimi upamiętniająca pierwszego proboszcza parafii w latach 1873–1917 — ks. Viktora (Wiktor) Schmidta — oraz tablica ku czci Pasterzy Kościoła Katowickiego w latach 1925–2000.

A to ciekawe!

W swoich badaniach prof. Antoni Barciak wskazał kościół Mariacki jako jedno z miejsc z największą liczbą zabytków epigraficznych w mieście. W świątyni znajduje się 39 inskrypcji, głównie na witrażach, naczyniach i szatach liturgicznych oraz obrazach. Najstarszym zabytkiem w kościele jest tryptyk „Santa Conversazione”, malowany temperą na desce, pochodzący z trzeciej ćwierci XV w., przedstawiający postacie świętych: Andrzeja, Sylwestra, Jakuba, Julii i Barbary. Pod ich wyobrażeniami znajdują się stosowne inskrypcje informacyjne w języku łacińskim. Tryptyk umieszczony jest w ołtarzu bocznym w transepcie.

W pierwotnym założeniu była to trójnawowa świątynia na planie krzyża łacińskiego. Później — zdecydowały koszty i brak środków na ich pokrycie — nawy boczne zostały zastąpione rzędami bocznych kaplic pomiędzy przyporami, w których przekuto przejścia.



Widok na chór i organy.



Organy

Wraz z ukończeniem budowy świątyni zainstalowano organy, które wykonał Carl Volkmann z Gliwic. Był to instrument posiadający 24 głosy. W 1917 roku z organów zostały wyjęte piszczałki prospektowe, które później zapewne przetopiono na cele wojenne. Prospekt odbudowała po wojnie firma Klimosz i Dyrszlag. W latach następnych zapisywano w planach konieczność remontu organów lub kupno nowych. Obecnie w kościele znajduje się instrument, zamontowany w roku 1969, wykonany przez firmę Bronisława Cepki z Popowa z wykorzystaniem niektórych elementów z poprzedniego. Część głosów (m.in. Mixtura i Puzon) jest dużo starsza i pochodzi prawdopodobnie z organów wybudowanych przez Carla Volkmana. Opracowaniem dyspozycji organów zajął się prof. Feliks Rączkowski z Warszawy.

Dzwony

We wrocławskiej firmie Geittner odlano pięć dzwonów dla nowej świątyni. Zostały one poświęcone wiosną 1870 roku i zawieszono w wieży mającej od posadzki do wyglądającego na wykonanego ze złota krzyża 71 m. Niestety, podczas I wojny światowej zarekwirowano je na cele wojenne. W 1922 roku odebrano nowe dzwony dla świątyni mariackiej, jednak posiadały dysharmonię brzmień. Kolejne dwa nowe instrumenty poświęcono w roku 1936. Także i te dzwony, oprócz najmniejszego, zarekwirowano w 1943 roku. Na kolejne trzeba było poczekać znacznie dłużej. Po remoncie wieży kościelnej zakończonym w 2007 roku można było zamontować trzy nowe dzwony poświęcone już w 2001 roku.

Dzwony zostały zawieszono na wieży kościelnej 30 listopada 2007 roku i posiadają imiona: Maryi Niepokalanej (największy), bł. Emila Szramka (średni) i św. Damiana (najmniejszy). Ważą odpowiednio: 970 kg, 580 kg i 130 kg. Wykonano je w ludwisarni Felczyńskich w Taczowie. Zamówił je ówczesny proboszcz parafii mariackiej — ks. Eugeniusz Szczotok. Uroczysta prezentacja dzwonów odbyła się 8 grudnia 2007 roku, podczas odpustu parafialnego i uroczystości 50-lecia kapłaństwa abpa Damiana Zimonia.

Kaplice i klasztory na terenie parafii

Na terenie parafii znajdują się także inne obiekty sakralne. Są to: kaplica Chrystusa Zbawiciela w domu parafialnym i kaplice szpitalne przy ul. Francuskiej i ul. Reymonta. Klasztor — Dom Prowincjalny Sióstr Elżbietanek znajduje się przy ul. Warszawskiej 52, w nim jest kaplica Najświętszego Serca Pana Jezusa. Elżbietanki prowadzą szpital, w którym znajduje się kaplica św. Elżbiety (ul. Warszawska 52, msze św. niedz. 9.30, pn.–pt. 6.30).

Zgromadzenie sióstr elżbietanek w Katowicach

19 maja 1870 roku do Katowic przybyły z domu generalnego w Nysie dwie zakonnice ze Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety (elżbietanki) i osiedliły się w parafii Niepokalanego Poczęcia NMP. Sprowadził je proboszcz ks. Viktor Schmidt. Przełożoną została siostra M. Fabiana Ditrlich. Liczba zakonnic w następnych latach wzrastała. Zajmowały się one ambulatoryjną opieką nad chorymi. W 1882 roku siostry zamierzały zbudować szpital dla kobiet, czego inicjatorem był proboszcz mariackiej parafii. Ostatecznie zdecydowano się w 1883 roku na kupno parceli przy *Friedrichstrasse* (obecnie ul. Warszawska). Siostry wprowadziły się do domu nazwane Zakładem św. Elżbiety (*St. Elisabeth-Stift*) w roku 1884. Na poddaszu budynku urządzono kaplicę. 9 listopada tego roku przyjęto pierwsze pacjentki.

W roku 1894 zakonnice otworzyły szkołę gospodarstwa domowego i robót ręcznych na terenie huty Marta, w 1891 roku ochronkę w organistowce przy kościele (przeniesioną potem do starego klasztoru), a w 1895 roku drugą ochronkę przy *Nottebohmstrasse* 6 (obecnie ul. Krzywa). Jednocześnie budowano nowy szpital (w oddaleniu od ulicy), który w listopadzie 1896 roku został pokryty dachem, a 25 listopada 1897 roku nastąpiło jego otwarcie i poświęcenie. W budynku urządzono kaplicę półpubliczną pw. św. Elżbiety Turyngijskiej. Szpital wyposażono w centralne ogrzewanie, co w końcu XIX wieku było absolutną nowością. W 1905 roku wyburzono pierwotny budynek klasztorny; w jego miejscu stanął poświęcony 22 listopada tego roku nowy obiekt. Po roku 1922 zakonnice niewładające językiem polskim musiały opuścić katowicką placówkę. 19 marca 1924 roku dom sióstr przekształcono w Dom Prowincjalny nowej prowincji katowickiej, na której czele stanęła siostra Maria Bolesława Piela. W 1925 roku założono nowicjat, w którym 15 maja 1927 roku otwarto kaplicę (przeniesioną w 1934 roku). W latach 1929–1930 wzniesiono pawilon zakaźny (Dom św. Józefa), a pomiędzy rokiem 1938 a 1939 rozbudowano frontowy budynek Domu Prowincjalnego i nowicjatu. Były tam wtedy 53 siostry, 10 nowicjuszek i 15 postulantek. Już po wybuchu wojny, 4 listopada 1939 roku w nowym domu otwarto kaplicę Najświętszego Serca Pana Jezusa. Podczas wojny placówkę przekształcono w szpital wojskowy (*Reserve-Lazarett*), w którym siostry nadal pracowały jako pielęgniarki, od 28 lutego 1941 roku pod zarządem komisarycznym. 20 czerwca 1942 roku dekretem kard. Bertrama zlikwidowano prowincję katowicką elżbietanek, a Katowice włączono do prowincji wrocławskiej. 31 maja 1944 roku skonfiskowano budynek na rzecz państwa niemieckiego.

Po wojnie w 1946 roku ponownie utworzono prowincję katowicką, a siostry odzyskały swoją własność, jednak 3 października 1949 roku szpital (liczył wówczas 202 łóżka) został wywłaszczony na rzecz miasta jako Szpital Miejski nr 2. Siostry pozostały w nim tylko jako pielęgniarki, prowadziły też przedszkole i ochronkę Przysiań Dziecięca (w latach 1950–1960), były katechetkami i pracowały w kancelarii parafialnej. Obecnie 50 sióstr zamieszkających w domu pracuje w szpitalu, pielęgnuje chorych w domach, pracuje w zakrystii, kancelarii i ochronce parafialnej oraz prowadzi kuchnię dla ubogich. Odrębna placówka elżbietanek istnieje od 1959 roku przy Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym przy ul. W. Stwosza 17 (przeniesionym w 1980 roku z Krakowa do Katowic), w którym cztery siostry prowadzą gospodarstwo i sekretariat.

Klasztor sióstr Szarytek w Katowicach

W Szpitalu Spółki Brackiej przy ul. Francuskiej zatrudniono od 1923 r. osiem sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo (Szarytki) z domu macierzystego w Chełmnie. Kaplica mieściła się w klinice okulistycznej (przeniesiona w 1936). W roku 1932 w szpitalu pracowało już 29 sióstr, które oprócz pracy w szpitalu zajmowały się pomocą ubogim na terenie parafii Mariackiej. W listopadzie 1939 r. władze okupacyjne zlikwidowały szpitalną kaplicę i usunęły siostry, które zamieszkały w liczbie sześciu koło kościoła Niepokalanego Poczęcia NMP przy ówczesnym Marienkirchplatz 2 (po wojnie pl. Mariacki 4/4, późniejszy pl. ks. E. Szramka). Podczas wojny jedna z sióstr pracowała w parafii. Kaplicę ponownie poświęcono w szpitalu 8 kwietnia 1945 r. (po wojnie należał do Ubezpieczalni Społecznej, potem Szpital Miejski nr 4). 22 maja 1950 r. erygowano dom zakonny i kaplicę przy ul. ks. K. Damrota 22 (przedtem mieszkaly tam siostry Opatrzności Bożej). 30 lipca 1950 r. poświęcono nową kaplicę szpitalną w baraku. W roku 1964 wszystkie siostry zostały zwolnione z pracy w szpitalu. Część z nich wyprowadziła się do Sośnicowic, a pozostałe zamieszkały w domu parafialnym przy kościele Mariackim. Zajmowały się katechizacją oraz opieką nad chorymi i ubogimi. W latach 90-tych prowadziły przy parafii kuchnię charytatywną i Pogotowie Miłosierdzia. 5 grudnia 1994 r. z braku powołań klasztor został zlikwidowany.

KOŚCIÓŁ PW. NIEPOKALANEGO POCZĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY

Budowniczy:	parafia NMP i biskupstwo wrocławskie
Architekt:	Alexis Langer
Wykonawca:	Julius Haase w latach 1862–1870
Długość / szerokość nawy:	49 m / 13,3 m
Szerokość transeptu:	27,7 m
Wysokość wieży:	71 m
Status:	obiekt sakralny wpisany do rej. zabytków 8 lipca 2009 r. pod nr. A/266/09, 2 lutego 1982 r. pod nr. A/1286/82



Kaplica w szpitalu elżbietanek.

Czy wiesz, że...

Najmniejszy z poświęconych w 2001 r. trzech dzwonów nosi imię św. Damiana. Nawiązano w ten sposób do abpa Damiana Zimonia, który je poświęcił, ale też był dwukrotnie proboszczem mariackiej parafii: wpierv jako koadiutor w latach 1967–1969 i jako proboszcz w latach 1975–1985. Będąc proboszczem, odebrał biskupią sakrę i został katowickim ordynariuszem.

Chcesz wiedzieć więcej?

Joanna Tofilska,
Parafia Mariacka w Katowicach. Historia jak witraż,
Katowice 2010 r.



Świętych Jana i Pawła Męczenników

Parafia rzymskokatolicka została erygowana 18 sierpnia 1894 r. W chwili ustanowienia obejmowała ona oprócz Dębu również osady Bederowiec (*Bedersdorf*) i Józefowiec (*Josefsdorf*), a także kolonie: Agnieszki (*Agnes-hütte*) i huty Baildon (*Baildonhütte*).

Mieszkańcy Dębu, czyli przysiółka wsi Chorzów, przez stulecia chodzili do kościoła parafialnego na chorzowskim wzgórzu, na którym teraz stoi świątynia pw. św. Marii Magdaleny wzniesiona w 1892 roku. Działo się tak aż do połowy XIX wieku. Coraz większa liczba mieszkańców, już nie zagrodników czy nawet chałupników żyjących z roli, ale przybyszów znajdujących zatrudnienie w pobliskiej *Baildonhütte* czy kopalni *Eminenz*, pokonywała kilka kilometrów do Chorzowa na msze święte. Podobny kłopot mieli także mieszkańcy nowych osad — Józefowca i Bederowca — założonych przez Józefa Bedera, chorzowskiego proboszcza, by odciążyć Chorzów od nadmiaru ludności.

Na zebraniu mieszkańców 8 października 1868 roku przedstawiono więc pomysł wybudowania swojego kościoła. Wtedy również założono fundusz na ten cel. Na prośbę mieszkańców Dębu i okolicznych osad ks. proboszcz Purkorz z Piekar, dziekan i zarazem komisarz biskupi, wystosował do wrocławskiej kurii prośbę o zezwolenie na utworzenie samodzielnej placówki duszpasterskiej i budowę kościoła. Biskup Heinrich Förster odpowiedział przychylnie listem z 30 września 1871 roku, zezwalając na budowę świątyni.



Budowę rozpoczęto w tymże 1871 roku na działce o powierzchni 4 mórg, którą parafia św. Marii Magdaleny w Chorzowie (Starym) wykupiła od państwa przy szosie do Królewskiej Huty (dzisiaj to ul. Chorzowska 160), ale rychło ją przerwano z powodu zapadania się gruntu.

W 1873 roku rejencja w Opolu wydała zgodę na kontynuację prac budowlanych. Nadzorowali je do końca 1874 roku proboszcz chorzowski ks. Franciszek Kania i ks. Tomasz Gbur, administrator dóbr kapitulnych.

Pierwszą świątynię w Dębie konsekrował 28 lutego 1875 roku ks. Leopold Markiefka z Bogucic. Nie miała ona swego wezwania, miała być filialnym kościołem chorzowskiej parafii. Posługę duszpasterską dla 2400 wiernych pełnili tu do 1895 roku duszpasterze z parafii chorzowskiej.

Projektantem (i zapewne wykonawcą) był mistrz murarski Juliusz Haase z Katowic. Nie był to więc zapewne kościół drewniany. Na potwierdzenie tej tezy można dodać i to, że podaje się, iż podczas budowy obecnej świątyni wykorzystano fundamenty poprzedniej.

Dzieje parafii

Wraz z rozwijającym się przemysłem wzrastała liczba ludności na terenie, dla którego powstał filialny kościół w Dębie.

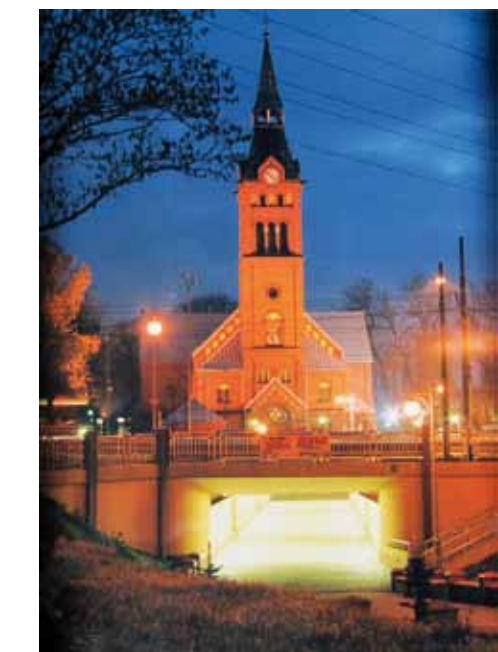
Pod koniec XIX wieku Dąb z okolicami zamieszkiwało już 6000 mieszkańców. W związku z tym biskup wrocławski ks. kard. Georg Kopp 18 sierpnia 1894 roku wydał dekret, którym ustanowił parafię w Dębie. Miały do niej należeć również kolonie: Agnieszka, *Baildonhütte* (już nie istnieje), Bederowiec (na jego miejscu stoi os. Tysiąclecia Państwa Polskiego) oraz Józefowiec. Mieszkańcy na patronów obrali świętych Jana i Pawła Męczenników na pamiątkę tego, jak w dawnych czasach Dąb został spustoszony przez klęskę żywiołową.

Na pierwszego proboszcza nowej parafii został mianowany ks. Maksymilian Krockner, uroczyscie do niej wprowadzony 8 lipca 1895 roku. Przez pierwsze lata pracował w niej sam. Obowiązków miał sporo, więc w 1899 roku do młodej parafii w Dębie został oddelegowany ks. wikary Brunon Zachłód.

W lipcu 1897 roku przy pierwszym kościele rozpoczęto budowę plebanii dla proboszcza według projektu Josepha Ebersa z Wrocławia (projektował też katowicki kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła oraz powstający wówczas nowy kościół pw. św. Marii Magdaleny w Chorzowie). Koszty tego przedsięwzięcia pokryła gmina Dąb wraz z okolicznymi zakładami przemysłowymi. Młoda parafia otrzymała w darze grunt należący do dóbr Chorzowa-Dębu o powierzchni 1,44 ha na założenie ogrodu przy plebanii. W 1901 roku rozpoczęto budowę nowej, większej i murowanej świątyni, którą postawiono na miejscu starej.



Od momentu swego powstania aż do początków XXI w. dębski kościół zrósnięty był z osadą. Na zdjęciu obok widok sprzed 100 lat. Drogową Trasą Średnicową oddaliła nieco Dom Boży od ludzkich siedzib.



Widok na kościół i parafialne zabudowania od południowego zachodu.

A to ciekawe!

Pierwsza piesza pielgrzymka z dębskiej parafii odbyła się w 1896 r. do Piekar.

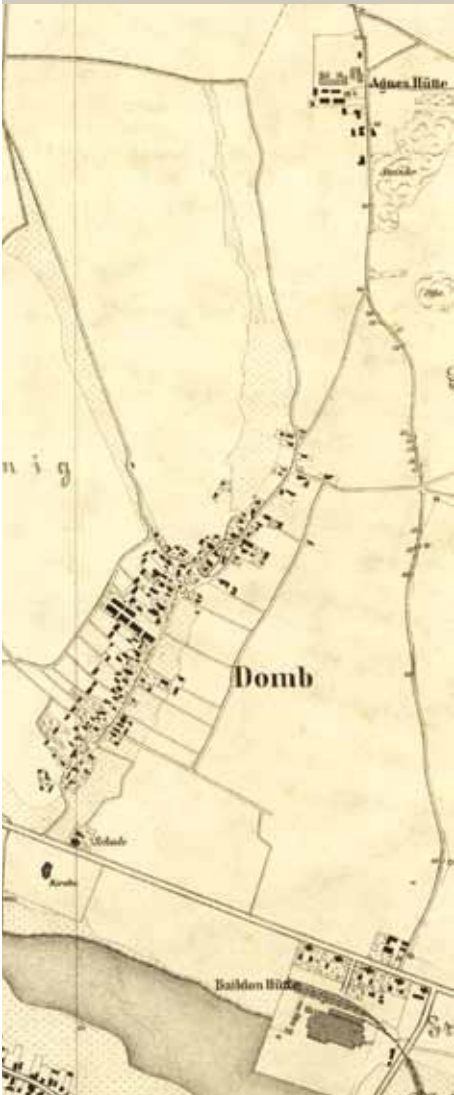
Czy wiesz, że...

Istnieje przypuszczenie, że Dąb przez jakiś czas należał do parafii w Michałkowicach. Miało tak być po zniszczeniu Chorzowa (Starego) przez oddziały husyckie (1428–1433).



Czy wiesz, że...

Kolonia Agnieszki powstała w poł. XIX w. wokół huty cynku Agnes (Agnieszka), która istniała na styku Dębu, Chorzowa i Bytkowa. W 1859 r. mieszkali w niej 24 osoby. Dzisiaj ślad po niej to ulica o tej nazwie. Baildonkolonia zaś to kilka domów pomiędzy hutą a traktem łączącym Katowice z Królewską Hutą. Po niej nie ma żadnego śladu, chociaż jeszcze w latach 60. XX w. stały tworzące ją domy. Na zdjęciu powyżej jeden z nich na chwilę przed wyburzeniem. Poniżej plan, na którym obydwie kolonie uwidoczniłono.



Kościół od południowego zachodu.

Jak w każdej górnośląskiej parafii, tak i w tej rozwinęły się organizacje religijne. Pierwsze powstały przy kościele jeszcze przed erygowaniem parafii. W 1882 roku ks. Stehr z Chorzowa założył Dębskie Stowarzyszenie Robotnicze, które cieszyło się dużą popularnością wśród robotników pracujących w pobliskich zakładach przemysłowych i kopalniach. Z inicjatywy ks. Maksymiliana Krockera w 1896 roku stowarzyszenie zostało przekształcone w Związek Katolickich Robotników św. Józefa. W 1886 roku z inicjatywy Jana Macherskiego powstało skupiające młodzież Bractwo Żywego Różańca. Już pod koniec XIX wieku działał — założony w 1895 roku — III Zakon św. Franciszka. Oficjalnie — na podstawie dekretu wydanego przez ojców franciszkanów w Panewnikach — został on powołany do życia w 1928 roku. Niemal co roku powstawała nowa grupa. W 1897 roku utworzono Bractwo Najświętszego Serca Jezusowego. Sodaliczka Marińska działała tu od 1897 roku, co znajduje odzwierciedlenie w parafialnej kronice, chociaż dokument założycielski tej organizacji pochodzi dopiero z okresu międzywojennego. Na początku XX wieku obok już wymienionych istniały także takie stowarzyszenia, jak: Towarzystwo św. Jerzego, Bractwo św. Rodziny, Bractwo Trzeźwości (wszystkie założone w 1901 roku) oraz Towarzystwo Dziewcząt i Kobiet pod Opieką św. Teresy (istniało w latach 1908–1920).

Po wielkich zmianach politycznych, jakie miały miejsce na Górnym Śląsku po 1922 roku, także w parafii dębskiej nastąpiły zmiany. Dotychczasowy proboszcz, ks. Oskar Szubert, odszedł do parafii w Komprachcicach na Opolszczyźnie (a więc do niemieckiej części), a stamtąd przyszedł do Dębu ks. Jan Głowczewski, znany z zaangażowania w sprawę polską. Pełnił on funkcję proboszcza w Dębnie aż do swej śmierci w 1934 roku. W połowie lat 30. XX wieku w Dębnie mieszkało 9166 katolików, 111 protestantów i kilku Żydów. W tym czasie w parafii działało wiele organizacji. Niektóre z nich, powstałe jeszcze w XIX wieku, zmieniły nazwy, jak np. Związek Mężów Katolickich, który mianował się teraz Towarzystwem Mężów Katolickich pod Opieką św. Józefa. Na fali patriotycznych uniesień powstawały także nowe stowarzyszenia. W 1922 roku utworzono chór kościelny, który najpierw nosił nazwę Towarzystwo św. Cecylii, a od 1926 roku — Polski Chór Kościelny św. Cecylii. Miał on w tym czasie 111 członków. Jego pierwszym prezesem i dyrygentem został Józef Gediga. Następni kapelmistrzami byli nauczyciele: Aleksander Stokłosa, Józef Grzyb, dyrektorzy Szkoły nr 18 J. Ciżewski i Władysław Górnikiiewicz. Zespołem dyrygował również organista z kościoła w Dębnie Józef Folek.

Należy wymienić istniejące w okresie międzywojennym inne organizacje: Katolickie Stowarzyszenie Kobiet (przewodnicząca Maria Maciejczyk), Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej, Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej (przewodniczący Jan Jakubczyk), Dzieło Krzewienia Wiary i Dzieciństwa Jezusowego i Krucjatę Dziecięcą (założone przez ks. Karola Żmija), Stowarzyszenie Młodych Panienek Miłosierdzia pw. Ludwika de Marillac, Sodalicję (zwaną też Kongregacją) Marińską z oddziałami męskim i żeńskim, Arcybractwo Najświętszego Serca Pana Jezusa. Podobnie jak w innych parafiach w tym czasie wiele z tych organizacji miało także niemieckie odpowiedniki. Niestety nie znamy bliższych o nich danych.

W 1930 roku, gdy zaczynał się wielki kryzys, w Dębnie przy parafii powstał oddział Caritasu, dzięki któremu w szkole podstawowej otwarto kuchnię dla ubogich wydającą dziennie 150–200 obiadów. Działalność charytatywna miała wielkie znaczenie także po 1945 roku. Podobnie jak przed wojną otwarto wtedy kuchnię dla biednych, tym razem mieszczącą się w domu sióstr służebniczek (do września), potem w specjalnie urządzonym lokalu przy ul. Dębowej 15. Działała ona do połowy lat 50. XX wieku.

Po zakończeniu wojny wznowiły działalność — teraz już tylko polskie — organizacje religijne: Stowarzyszenie Mężów Katolickich, Stowarzyszenie Katolickich Kobiet, Sodaliczka Marińska Panien, Polski Chór Kościelny św. Cecylii, Straż Honorowa. Nie mogły się jednak rozwinąć w nowej rzeczywistości politycznej.



Największe zmiany zaszły jednak, gdy z początkiem lat 60. XX wieku zdecydowano o budowie osiedla na terenie Bederowca, później nazwanego os. Tysiąclecia Państwa Polskiego. Wraz z oddawaniem kolejnych bloków przybywało parafian, dla których już nie tylko brakowało czasu na właściwą posługę duszpasterską, ale także po prostu miejsca w świątyni. Kościół parafialny stawał się za mały, by pomieścić wiernych z coraz liczniejszej parafii. Kłopot był z katechizacją dzieci, a także z posługą duszpasterską. Nic więc dziwnego, że troską proboszczów — i kurii biskupiej — było utworzenie nowej parafii i budowa kolejnego kościoła. Ta troska trwała blisko 20 lat, nim władze komunistyczne zezwoliły na budowę świątyni dla mieszkańców Tysiąclecia.

Cmentarz parafialny

Cmentarz powstał w 1894 roku. Zlokalizowany jest przy ul. Brackiej. Początkowo miał powierzchnię 1,24 ha, w 1917 roku dokupiono 69 a gruntu. W roku 1952 na polecenie władz partyjnych zmieniono kształt cmentarza, z jego części ekshumowano groby, by móc odzyskać teren przeznaczony na potrzeby sąsiedniej przepompowni na wodociągu. Obecnie cmentarz ma powierzchnię 2,34 ha (w granicach ogrodzenia). Znajdują się na nim groby powstańców śląskich. Pochowano tu także w zbiorowej mogile 35 górników (spośród 105), którzy zginęli w pożarze kopalni Kleofas (3/4 marca 1896 roku). Jeden z najstarszych nagrobków przeniesiono do lapidarium przy kościele pw. św. Michała Archanioła. Cała nekropolia została objęta ochroną konserwatorską wraz z historyczną neogotycką kaplicą.

Patroni parafii

Bracia Jan i Paweł urodzili się ok. 320 roku jako obywatele rzymscy. Piastowali wysokie stanowiska na dworze Konstantyny (Konstancji), córki cesarza Konstantyna Wielkiego. Po okresie życia dworskiego jako senatorowie zamieszkali w pałacu na wzgórzu Celio w Rzymie. Spełniali wówczas dzieła miłosierdzia wśród mieszkańców stolicy imperium. Gdy tron cesarski objął Julian Apostata, przeciwnik chrześcijaństwa, Jan i Paweł zostali zaproszeni do służby dla nowego władcy. Bracia odmówili, co odebrano jako sprzeciw dla antychrześcijańskiej polityki cesarza, który kazał ich potajemnie zgładzić, nocą 26 czerwca 362 roku. Kult braci rozpoczął się wkrótce po ich męczeńskiej śmierci. Swego czasu oddawano im tak wielką cześć, że ich imiona zostały włączone do kanonu mszy św. i są w nim wymieniane do dziś. Kościół katolicki obchodzi ich wspomnienie dnia 26 czerwca. Jan przedstawiany jest w tunice senatora lub jako żołnierz, w towarzystwie brata, Paweł zaś występuje u boku Jana w tunice. Ich atrybutami są m.in. palma męczeństwa (na pamiątkę poniesionej w imię Chrystusa śmierci), piorun i snop oraz gradowa chmura, które związane są z datą liturgicznego wspomnienia (26 czerwca), bowiem w okresie przesilenia letniego nawałnice i gradobicia czyniły często spustoszenie. Święci Jan i Paweł mieli przed nimi chronić.

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA ŚWIĘTYCH JANA I PAWEŁA MĘCZENNIKÓW (Dąb)

ul. Chorzowska 160, 40–101 Katowice, tel. 32 254 70 28
dab@archidiecezja.katowice.pl; www.fara-dab.pl

Dekanat:	Katowice-Załęże
Liczba parafian:	6735
Data odpustu:	niedziela przed 27 czerwca
Wieczna adoracja:	11 grudnia
Msze św. niedzielne:	7.00, 9.00, 10.30, 12.00, 16.00, sobota: 18.00
Msze św. w tygodniu:	8.00, 18.00

Przez lata stojąca przy drodze świątynia była pięknie wyeksponowana. Obecnie zdominowana została przez ogromny gmach powstałego w sąsiedztwie biurowca.



Do parafii należą ulice:

Agnieszki, Akacyjowa, Johna Baildona, Błękitna, Bracka, Brzaskwiniowa, Bukowa, Cicha, Chorzowska, Dębowa, Gruszowa, Jabłoniowa, Jasna, Lipowa, Morełowa, Sportowa, Studzienna, Szpitalna, ks. Piotra Ściegennego, Wiejska, Zielony Zaułek, Złota, Źródłana.

Kościół pw. Świętych Jana i Pawła Męczenników

Kościół parafialny przy ul. Chorzowskiej 160 został wybudowany w latach 1901–1902 wg projektu Ludwiga Schneidera w stylu neoromańskim z elementami eklektyzmu, jako druga z kolei świątynia w Dębnie. Konsekrowany 15 października 1902 r.

Ołtarz i jego zmiany na przestrzeni lat. Zdjęcie pierwsze od góry to pocz. XX w., środkowe — koniec XX w., dolne — współcześnie.



Jest to budowla o korpusie salowym, którego wnętrze artykułowane jest pilastrami przyściennymi dźwigającymi sklepienie. Transept (nawa poprzeczna) ma z każdej strony kolumnę, na której wsparto sklepienie krzyża — czyli skrzyżowania nawy głównej z transeptem. Przed prezbiterium wydzielono przestrzeń, która pozwala na to, by ludzie mieścili się swobodnie przed ołtarzem podczas udzielania komunii. Jest ona na tyle duża, że ma nawet własny łuk tęczyowy.

Na zewnątrz kościół posiada dekoracje mozaikowe oraz z cegły licówki, przyziemie zaś jest kamienne. Prostokątne prezbiterium zamknięte jest absydą od strony południowej. Świątynia ma krótki trójpřestawowy korpus halowy z dwupřestawowym transeptem. Elewację opiętę są skarpami. Kościół ma wymiary 49 m (długość) x 27,7 m (szerokość transeptu, szerokość nawy to 13,3 m). Na osi korpusu usytuowano wieżę (poprzedzoną kruchtą) o wysokości 43 m, z czterospadowym krytym blachą dachem z gale-ryjką. Na północnej elewacji wieży znajduje się mozaika przedstawiająca św. Jana i św. Pawła — patronów kościoła. Na wieży z czterech stron umiejscowiono triforia, a nad nimi tarcze zegarowe. Okna zakończone są półokrągłymi łukami.

We wnętrzu kościoła widoczne są sklepienia krzyżowo-żebrowe. Mieści się w nim empora chóru muzycznego. Zachowały się cztery witraże z roku 1904 oraz cztery z lat 1925–1939 (świętych Izydora i Jacka, ufundowane przez właściciela wytwórni mebli Antoniego Chrószcza i dębskie Kółko Rolnicze), a także konfesjonały i chrzcielnica. Przetrwwały także rzeźby z nieistniejących już ołtarzy. Pierwotnie były bowiem trzy ołtarze: główny z obrazem patronów parafii oraz boczne z wizerunkami Matki Boskiej Dobrej Rady (przeniesiony z wcześniejszej, drewnianej świątyni) i św. Rodziny. Ołtarz główny z obrazem męczenników wykonał malarz wrocławski Anton Besta.

Trochę historii

Budowa nowego, znacznie większego kościoła rozpoczęła się 10 kwietnia 1901 roku w miejscu poprzedniej świątyni, częściowo wykorzystując jej fundamenty. Mury były gotowe pod koniec 1901 roku.

Mieszkańcy Dębna ofiarowali wiele przedmiotów do kościoła, ówczesny naczelnik gminy Dąb — Tomasz Kosz — ufundował zegar na wieżę kościelną, a rodziny Piłchów, Kraciów i Adamców witraże. Fundusze na budowę przekazały także Zakłady Hohenlohego (z Wełnowca), kuria wrocławska i Towarzystwo Przemysłu Górniczo-Hutniczego. Ambona została przeniesiona ze starego kościoła.

Całkowity koszt budowy wyniósł 140 000 marek. Ławki i drzwi wykonała firma Chwościka z Dębna, prace ślusarskie — przedsiębiorstwo Juliusa Haasego z Katowic, a prace kamieniarskie — firma Pokornego także z Katowic. Ufundowano również cztery konfesjonały i zainstalowano organy firmy Carla Berschdorfa z Nysy (zachowane do dziś).

Kościół poświęcił ks. Wiktor Schmidt z Katowic 19 marca 1902 roku. Konsekracji dokonał ordynariusz wrocławski, kard. Georg Kopp 15 października tego samego roku.

Przed świątynią powstała także grupa rzeźbiarska „Ukrzyżowanie” (z inskrypcjami w języku niemieckim, polskim i łacińskim). Jej autor, architekt Ludwig Schneider, wykonał ten sam zabieg artystyczny co przed kościołem w Ząłężu, którego też był projektantem. 4 maja 1908 roku poświęcono grocie, zbudowaną na wzór grotty w Lourdes, w 50. rocznicę objawień.



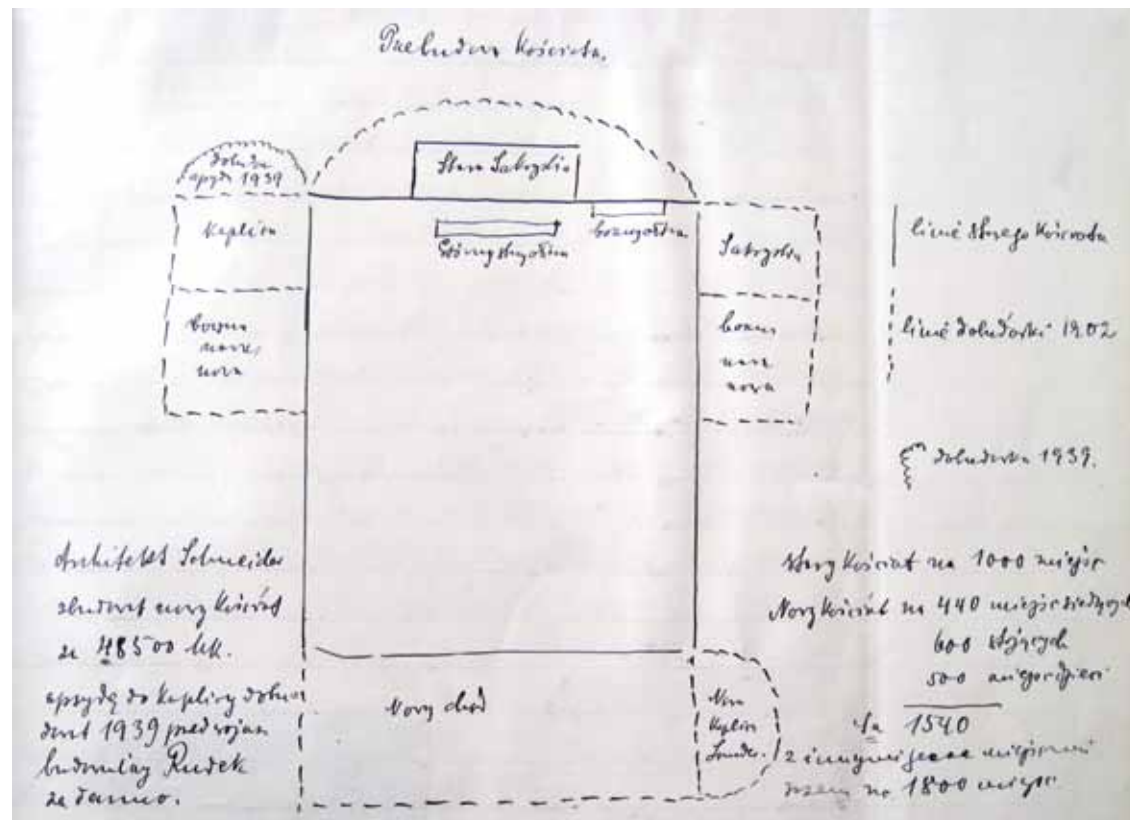
Widok na chór i organy.

W roku 1934, gdy po śmierci ks. Jana Głowczewskiego tymczasowym administratorem parafii został ks. Józef Kubis, proboszcz z Ząłęża, wyremontowano budynek plebanii i zebrano fundusze na remont świątyni, który przeprowadzono w latach 1936–1938. Przebudowano wówczas także ołtarz główny. W roku 1938 odnowiono wnętrze kościoła i założono oświetlenie. Zamontowano nowe witraże oraz obraz Trójcy Przenajświętszej w prezbiterium.

Teren kościelny otoczono nowym ogrodzeniem. Kolejne remonty przeprowadzono w roku 1947 i na przełomie lat 60. i 70. XX wieku. W roku 1965 zamontowano stalowe pręty — ankrę — zabezpieczające konstrukcję kościoła przed uszkodzeniami górnymi.

W 1972 roku wykonano także nową aranżację wnętrza według projektu Adriana Szendzielorza: zmieniono ołtarz główny, ołtarze boczne i ambonę na posoborowe, zakryto także malowidła ściennie, czyli polichromie wykonane przez artystów wrocławskich.

W 2002 roku, w 100. rocznicę konsekracji kościoła, częściowo odnowiono elewację i odrestaurowano wnętrze: stację drogi krzyżowej i ołtarze, dokonano rekonstrukcji nastawy ołtarzowej oraz stylizowanej aranżacji prezbiterium według projektu inż. arch. Ryszarda Kopca, która została wykonana przez artystę Piotra Kłoska ze Szczyrku. W latach 2010–2013 wymieniono blaszane poszycie dachu na dachówkę karpiówkę.



Rysunek z parafialnej kroniki dokumentujący posadowienie pierwszego kościoła w Dębnie, budowę na jego fundamentach nowego kościoła oraz jego kolejne rozbudowy.

PROBOSZCZOWIE

- ks. Maksymilian Krockner (1895–1911)
- ks. Franciszek Janik (1911–1914)
- ks. Oskar Schubert (1914–1922)
- ks. Jan Głowczewski (1922–1934)
- ks. Józef Kubis — administrator (1934–1935)
- ks. Wojciech Szoltyś (1935–1956)
- ks. Alojzy Borkowski — audiator (1954–1956), administrator (1956)
- ks. Wilhelm Wrona (1956–1970)
- ks. Jerzy Strzyż (1970–1997)
- ks. Józef Majwald — administrator (1997), proboszcz (1998 – nadal)

KRZYŻE PRZYDROŻNE I KAPLICZKI

U zbiegu ulic Agnieszki i Krzyżowej znajduje się kamienny krzyż na postumencie. W nim jest wnęka z figurą Matki Boskiej za przesklonymi drzwiami. Na cokole umieszczono napis: „Proszę o pobożne Ojcze Nasz i Zdrowaś Marya za wszystkich fundatorów roku 1922”.

Przed kościołem znajduje się kamienny krzyż Męki Pańskiej XIX/XX w. wg proj. L. Schneidera. Pod krzyżem umieszczono figury Matki Boskiej, św. Jana i św. Magdaleny. Napis pod figurami brzmi: „Tak Bóg umiłował świat”, w języku polskim, niemieckim i łacińskim. Przy kościele stoi także drewniany krzyż misyjny, przed kościołem grupa „Ukrzyżowanie”, na elewacji absydy płaskorzeźba Jana modlącego się w Ogrójcu.

U zbiegu ulic Dębowej i Źródlanej stoi kapliczka domkowa z cegły klinkierowej na planie sześcioboku. W środku na ołtarzu znajduje się figura Matki Bożej Różańcowej, na elewacji data 1893. Według relacji p. Gertrudy Krzyszteczko kapliczka jest wotum mieszkańca Dębu p. Kracła.



Kapliczka przy ul. Źdrojowej 7.

Kaplica św. Barbary powstała w sąsiedztwie innych budynków pokopalnianych. Jej poświęcenie nastąpiło w grudniu 2005 r. We wnętrzu znajdują się: figurka św. Barbary ze zlikwidowanej kopalni Eminenz (ostatnia nazwa: Kleofas-Katowice) oraz stacje drogi krzyżowej autorstwa artysty Mariusza Pałki.



Organy

Organy zostały wybudowane przez Carla Berschdorfa z Nysy na początku XX wieku. Ich budowa zbiegła się w czasie z budową całej świątyni. Od początku był to instrument 18-głosowy (choć w projektach widniała dyspozycja 30-głosowa) z dwoma miechami magazynowymi i trakturą czysto pneumatyczną (wymieniono ją w latach 60. XX wieku). W roku 1937 przeprowadzono pierwszy remont organów, który wykonano w gliwickiej filii firmy Klimosz-Dyrszlag z Rybnika. Wymieniono elementy skórzane miechów, dodano silnik i dmuchawy elektryczne. Następny remont wykonano w roku 1947. Prawdopodobnie po kilkunastu latach przeprowadzono kolejną modernizację, ale nie udało się tego potwierdzić. Pewne natomiast jest wykonanie jej przez firmę Biernacki w latach 60. XX wieku. Wymieniono wówczas kontuar i przeniesiono go na boczną ścianę instrumentu, czego konsekwencją była wymiana traktury z pneumatycznej na elektro-pneumatyczną. Wymieniono także miechy i dmuchawy. Remonty były i są konieczne, gdyż prowadzenie eksploatacji górniczej powodowało nie tylko kruszenie się ścian kościoła, ale także niszczenie organów.

Dzwony

Pierwsze dzwony poświęcił ks. proboszcz M. Krocker 2 lutego 1902 roku. Były to trzy dzwony o imionach: Maria, Rafał, Jan i Paweł, odlane w firmie Otto z Hemelingen, które uzupełnił czwarty pochodzący ze starej świątyni. Kościół ten — podobnie jak większość innych — dwukrotnie został ograbiony z dzwonów na cele wojenne. Pierwszy raz w 1917 roku, gdy zabrano dwa dzwony, i powtórnie w 1942 roku, kiedy zabrano wszystkie trzy. Obecnie świątynia posiada dzwony poświęcone 15 grudnia 1957 roku, o imionach: św. Barbara, św. Antoni, św. Florian i święci Jan i Paweł.

Kaplice i klasztory na terenie parafii

Na terenie parafii znajduje się kaplica św. Barbary przy Silesia City Center. Urządzono ją w dawnym budynku maszynowni szybu Georg (Jerzy) kopalni Eminenz (Eminencja, później Gottwald). Kaplica św. Barbary jest pierwszą w Polsce kaplicą powstałą przy centrum handlowym.

W 1908 roku do Dębu przybyły siostry ze Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej. Zakonnice zorganizowały ochronkę dla dzieci w pobliskim Józefowcu, pracowały w szpitalu, organizowały kursy robót ręcznych dla młodzieży żeńskiej, stworzyły przedszkole, katechizowały i opiekowały się zakrystią w kościele. Służyły do połowy lat 90. XX wieku, chociaż nie zawsze wiązało się to z uznaniem władz państwowych. Siostry służebniczki po 1945 roku podjęły swoją działalność wychowawczą i uruchomiły w klasztorze przedszkole, które jednak czynne było tylko 4 lata, potem zostało zlikwidowane przez władze miejskie. Zakonnice zostały usunięte także z Poradni dla Matki i Dziecka, którą przeniesiono do dawnego Domu Rezerwistów przy ul. Dębowej 3. Z pomieszczeń domu zakonnego służba zdrowia korzystała jeszcze częściowo do 1974 roku. 1 sierpnia 1994 roku odprawiono ostatnią mszę w kaplicy domu zakonnego przy ul. Dębowej 23. Potem Caritas Archidiecezji Katowickiej przejął budynek i urządził w nim dom dla osób starszych oraz Przystań dla dzieci.



Witraż z wizerunkami patronów.

KOŚCIÓŁ PW. ŚWIĘTYCH JANA I PAWŁA MĘCZENNIKÓW

Inwestor:	ks. Max Krocker (1901–1902)
Projekt:	Ludwig Schneider (także konstrukcja), 1900 r.
Rzeźby ołtarzowe, ambona, pokrywa chrzcielnicy, balaski, balustrada chóru:	C. Buhl z Wrocławia
Obrazy św. św. Jana i Pawła w ołtarzu głównym oraz na blasze miedzianej na wieży, obraz św. Rodziny:	Anton Besta z Wrocławia
Stacje drogi krzyżowej:	Anton Besta z Wrocławia
Obraz Matki Boskiej Dobrej Rady:	Julian Waldowski z Wrocławia
Mozaika nad wejściem, kropielnice:	Robert Stiller z Wrocławia
Witraże:	E. Lazar, Ratibor (Racibórz); nowe — projekt Władysław Drapiewski, Pełplin; wykonanie Heinzel-Romańczyk, Siemianowice 1938
Obraz Trójcy Przenajświętszej w prezbiterium:	R. Richter z Katowice (1938), Leon Drapiewski (Poznań)
Tabernakulum:	Tyrała (Poznań)
Organy:	P. Berschdorf, Neisse (Nysa)
Krucyfiks w przedśionku:	Keller
Projekt nowego wystroju prezbiterium z 1972 r.:	Adrian Szyndzielorz
Dzwony:	firma Otto, Hemelingen 1902 r. — 3 szt. (2 szt. zabrane w 1917 r.), K. Schwabe, Biała 1927 r. — 2 szt. (3 szt. zabrane w 1942 r.)
Zegar z 1902 r. :	C. Weiss z Głogowa
Pow. zabudowy / użytkowa	860 m² / 593 m²
Liczba użytkowników nawy:	1850
Wysokość wieży:	43 m
Status:	wpisany do rejestru zabytków 20 kwietnia 2004 r. (nr rej. A/115/04)

Czy wiesz, że...

W marcu 1921 r. świątynię w Dębnie okradziono, a hostię znieważono. W miejscu, gdzie to się stało, wmurowano tablicę o następującej treści: „Módlcie się o przebłaganie za zniewagę, wyrządzoną przez rękę zbrodniczą w dniu 9.3.1921 r. na tym miejscu Boskiemu Zbawicielowi, utajonemu w Najświętszym Sakramencie Ołtarza / Ofiarowała rodzina Blaeschke / Dąb 28.6.1931” (pisownia oryginalna).



Chcesz wiedzieć więcej?

Urszula Rzewiczok, *Dzieje Dębu (1299–1999)*, Katowice 1999 oraz Urszula Rzewiczok, *Dąb. Dzieje dzielnicy Katowic*, Katowice 2014

